

– Dárius Médsky.

Medzi klinopisnými dokumentmi, ktoré hovoria o páde Babylona, potvrdzuje vierohodnosť nášho príbehu zvlášť „Nabonidova kronika“:

„Gubaru, panovník z Gutia, a Cýrova armáda vstúpili do Babylona bez boja. Potom bol Nabonid uväznený v Babylone, keď sa tam vrátil... Na tretí deň mesiaca Arachsamnu vstúpil Cýrus do Babylona. Babylonský text nespomína Bělšaccara, ktorý bol len princom, spoluvládcom, ale celú pozornosť sústreďuje na Nabonida, oficiálneho držiteľa kráľovskej koruny. Aj to, že v čase dobytia Babylona nie je Nabonid v meste (zajali ho počas jeho návratu), znova potvrdzuje existenciu spoluvládcu v Babylone. Tento text nám hovorí, že jedným z prvých činov nového babylonského panovníka bolo ustanovenie satrapov, čo potvrdzuje aj Daniel 6,1. Všetko nasvedčuje, že spomínaný Gubaru nie je nik iný ako Dárius Médsky. Meno Dárius je čestný titul, ktorý znamená „ten, kto drží žezlo“ a Gubaru ho mohol pokojne prijať ako svoje panovnícke meno. Podľa starovekých kroník Gubaru zomrel rok a tri týždne po páde Babylona. Teraz chápeme, prečo Cýrus začína nosiť titul „kráľ Babylona“ až o rok neskôr, a prečo sa u Daniela 6,28 spomína ako priamy Dáriov následník. Gubaru, alebo Dárius Médsky a zároveň Cýrov regent, panoval teda nad Babylonom len jeden rok, čo je v Biblii odôvodnené jeho pokročilým vekom, má 62 rokov (Dan 6,1) – a tým, že sa spomína len prvý rok jeho panovania (9,1).

5. kapitola knihy Daniel veľmi dôrazne vyzýva k príprave, pretože na zem dopadnú Božie sudy veľmi náhle. Boh, ktorému slúžime, je trpezlivý a láskavý. Dnes sú dvere jeho milosti dokorán otvorené. A preda, hriechy súčasného sveta sú podobné hriechom Babylonu. Božie sudy čoskoro začnú dopadať. Dnes nás Pán Boh vyzýva presne tak, ako vtedy: „Buďte pripravení, bdejte, lebo neviete...“ Keď hrá hudba a ľudia sa v zábave objímajú, keď je dosť vína a radovánkami pobláznení ľudia idú bezmyšlienkovite ďalej – zas bude hovoriť Boh. „Odvážený si na váhe a nájdený si nedostatočný.“

Dnes sú dvere milosti otvorené. Buď aj ty pripravený, pretože v hodinu, v ktorú sa nenazdáš, príde Syn človeka.

V živote Bělšaccara prišla posledná chvíľa. Pre každého človeka na zemi príde posledný okamih. Posledná zábava, posledný zápas, posledný tanec, posledný film, posledná cigareta, posledný pohár, posledné zaklínanie, posledná kapitola, posledná noc...

„Bělšaccarovia dneška môžu konať veľké slávnosti, piť dravé vína, môžu sa stále vysmievať svätým veciam a utláčať svätých ľudí, ale pre každého, pre všetkých je posledná noc.“ (W. G. Heslop, Diamonds from Daniel, s. 93).

Otázky:

1. Čo hovorí táto kapitola o Bohu, jeho charaktere a jeho záujme o ľudstvo?
2. Čo hovorí táto kapitola o dobe konca a vývoji dejín pred koncom?
3. Čo hovorí táto kapitola o úspešnom kresťanskom živote? Ako môže pomôcť ľudom riešiť ich životné problémy?

Jasná budúcnosť z knihy Daniel

Keď Boh povie „Dost!“

Daniel 5. kapitola

Nebúkadnecar a Bělšaccar

Od Nebúkadnecarovho pokorného a oslavného vyznania príbeh prechádza k Bělšaccarovmu pyšnému a arogantnému znesväteniu. Oproti pokornému a vďačnému Nebúkadnecarovi, ktorý chváli Boha, je postavený Bělšaccar, obklopený svojimi tisícami veľmožmi pripíjajúcimi na jeho vlastnú slávu. Protiklady obidvoch postáv sú príliš výrazné, než aby neboli uvedené zámerne. Obaja sú babylonskí králi, ktorí odmietajú pomyslenie na koniec Babylona, a obaja si môžu vo svojom živote overiť naplnenie prorocstva, ktoré ich postihuje ako Boží súd. Výsledok je však odlišný a zdá sa, že osud každého z nich sa uberá opačným smerom. Vyzerá to, akoby sa Bělšaccar zámerne a dobrovoľne rozhodol byť Nebúkadnecarovým protipólom. Bělšaccar totiž dobre poznal veľkého kráľa, ktorý zomrel v r. 562 pred Kr. v pokročilom veku 104 rokov. Podľa starodávnych babylonských kroník bol vtedy 26-ročný Bělšaccar už hlavným veliteľom babylonskej armády. Náš príbeh sa odohráva v predvečer dobytia Babylona Cýrom, v roku 539 pred Kr. Je to dvadsať tri rokov po Nebúkadnecarovej smrti. Okrem toho, Bělšaccar je po svojej matke Nebúkadnecarovým priamym vnukom. Tento príbuzenský vzťah sa v tejto kapitole spomína šesťkrát (pozri v. 2.11.13.18.22). Bělšaccar si teda mohol veľa pamätať. Zaujímavé je tiež, že v príbehu sa šesťkrát spomína táto hostina a pitie vína (v.1-4.23)

Kráľovská hostina

Kráľ Bělšaccar usporiadal pre svojich tisíc veľmožov veľkú hostinu a pred nimi pil víno. Dan, 5,1

Už prvé Bělšaccarovo vystúpenie je ovplyvnené spomienkami na Nebúkadnecara a jeho činy. Rozkazuje priniesť nádoby, ktoré jeho starý otec odviekol z jeruzalemského chrámu a používa ich na pitie (v. 2). Prečo dal priniesť práve tieto nádoby? Týmto rozkazom naznačuje Bělšaccar svoj zámer zopakovať dejiny. Chce pripomenúť zničenie Jeruzalema a tým dokázať, že babylonský boh je väčší ako izraelský Boh. Jeho zámerom je podmaniť si Boha, aby sa Izraelský Boh stal súčasťou ich panteónu. Pokračovanie príbehu tento úmysel len potvrdzuje: „*Pili víno a oslavovali zlatých, strieborných, bronzových, železných, drevených a kamenných bohov*“ (v. 4). Je zaujímavé, že sa tu spomínajú rovnaké kovy, z akých bola postavená socha v Nebúkadnecarovom sne, dokonca sú vymenované aj v rovnakom poradí. Akoby hostina, ktorú Bělšaccar usporiadal, mala nepriamo protirečiť snu. Zatiaľ čo kovy, z ktorých pozostávala socha, predstavujú pozemské kráľovstvá v ich úpadku a smerujú k zániku, Bělšaccar ich týmto gestom naopak zbožšťuje a uctieva. Tým sa od svojho starého otca dištancuje a pozoruhodným a

sebaistým spôsobom dáva svojim veľmožom žiarivý príklad náboženského nacionalizmu. Jeho správanie sa dá vysvetliť aj z dejinného pohľadu. Bělšaccarov otec Nabonid pochádzal z rodovej línie babylonských kňazov a vyznačoval sa úsilím obnoviť všetky posvätné miesta a znova oživiť zabudnuté náboženské rituály. Aj Bělšaccarovo vystupovanie na hostine naznačuje obnovenie kultov, ktoré Nebúkadnecar zavrhol. Nabonid ešte stále žije a badať jeho vplyv na náboženskú horlivosť jeho syna. Podľa jedného babylonského textu Nabonid, ktorý býval na západe krajiny v Temane, zveril správu Babylona svojmu synovi. Ten panoval namiesto neho ako spoluvládca. Ak je pravda, že hostina bola ceremóniou Bělšaccarovo uvedenia na trón, potom je toto gesto, ktoré znamená oficiálny začiatok jeho vlády, o to veľavravnejšie. Hostiteľova chuť pripíjať z jeruzalemských chrámových nádob na babylonských bohov prezrádza oveľa viac, než len obyčajnú snahu o reformu. Ukrýva zámer postaviť sa proti tomuto Bohu. Z nádob mnohých iných kultov, ktoré sa nachádzali v jeho chráme, si vybral práve jeruzalemské. Zanietenie, s akým znesväcuje práve tieto predmety, prezrádza jeho osobnú zaujatosť voči židovskému Bohu. Bělšaccar útočí na Boha preto, že kdesi vo svojom vnútri sa ním cíti ohrozený. V hĺbke svojho srdca vie, že to je ten pravý Boh. Chce zničiť pravdu, pretože ho sužuje. Snaží sa ponížiť to, čo ho desí. Nekoná podľa svojho hlbokého presvedčenia, ale skôr podľa zmäteného pocitu viny pre svoje chyby a slabosti, ktorý nechce prijať.

Podobne je to aj so zločinmi v mene náboženstva. Ľudia nezabývajú preto, že majú pravdu, ale naopak preto, že hlboko vo svojom vnútri sa cítia ohrození pravdou druhého. To je dôvod, prečo ju odmietajú a zároveň aj určitý spôsob, ako sa ubezpečiť o svojej pravde. Tým, že ponížia posvätné, chcú dokázať, že to posvätné nie je, a tak si zdôvodniť svoj čin. Znesvätenie je spôsob, ako dokázať svoju pravdu konaním zla a násilia. Znesvätenie je provokačná výzva Bohu. Väčšinou Boh na provokáciu neodpovedá, no v tomto príbehu tu výzvu prijíma.

Nápis na stene

Presne oproti svietniku, pri plnom osvetlení, sa zrazu začína pohybovať neznáma ruka a na bielu omietku píše svietiace slová (v. 5). Zmienka o svietniku a bielej omietke je zámerná a má zdôrazniť, že toto videnie nemôže ostať nepovšimnuté. Obrys ruky a písmená na stene vynikajú o to viac. Bělšaccar stráca nad sebou úplnú kontrolu. Má strach, a jeho tvár mení farby. V texte možno vycítiť jemnú iróniu, keď od zmienky o bielej omietke prechádza priamo k tvári, ktorá mení farbu. Scéna je prinajmenšom groteskná. Kráľ, ktorý sa hral na siláka, sa zrazu trasie tak, „že sa mu kolená tlčú jedno o druhé“ (v. 6). Bělšaccar má strach. Je to vidieť aj počuť. Kráľ kričí krikom úzkosti a strachu. Volá na pomoc hvezdárov, Chaldejcov a veľtcov. Ruka dopísala a stratila sa. Po pohybe ruky ostávajú už len slová. Kráľ teraz obracia svoju pozornosť na ne. Žiaľ, nikto z mudrcov nie je schopný prečítať alebo rozlúštiť nápis. Mlčanie astrológov je o to hrozivejšie, že ho nikto nepredpokladal. Aj samotné ticho je veľavravné. Po prvýkrát text hovorí, že Bělšaccar sa „desil“ (v. 9). Chápe zmysel tohto mlčania.

Bělšaccara to znamená tak stiahnutie z kože a rozkúskovanie, ako aj prechod pod perzskú nadvládu.

Výrazy, určujúce osud kráľa, Daniel zrozumiteľne vysvetlil. Každé slovo obsahuje vlastné posolstvo o konci. Mene hovorí o konci cez myšlienku dokončenia, tekél cez myšlienku nedostatočnosti a ufarsin cez myšlienku rozdelenia. Všetky slová nápisu sú celistvou básňou v štvordobom rytme.

Nápis sa skladá zo štyroch slov, preto sa jedno z nich – slovo „mene“ – musí opakovať. Každému z týchto štyroch slov zodpovedá aj štvorslovné vysvetlenie.

Text nápisu: 4 slová.

Vysvetlenie mené: 4 slová.

Vysvetlenie tekél: 4 slová.

Vysvetlenie ufarsin: 4 slová.

Keď poznáme význam čísla štyri v knihe Daniel, nemôže nám uniknúť, že táto rytmická pravidelnosť prezrádza viac než len jednoduchý rečnícky zámer. Videli sme, že socha z Nebúkadnecarovo sna sa skladala zo štyroch kovov a predstavovala štyri kráľovstvá, ktoré mali po sebe nasledovať až do konca. Schému štyroch kráľovstiev nájdeme aj v 7. kapitole knihy Daniel, kde ich predstavujú štyri zvieratá. Takýto spôsob vyjadrovania je príznačný pre staroveký Stredný východ. Nikde sa nespomína piate kráľovstvo. Číslo štyri vyjadruje ohraňenie pozemských kráľovstiev a svojou symbolikou nesie správu o konci.

Je pravdepodobné, že Bělšaccar pochopil číslo štyri ako narážku na štyroch kráľov, ktorí nasledovali po Nebúkadnecarovi: Amel Marduk (562–560)98, Neriglissar, Labaši Marduk (556) a napokon Nabonid (556–539), ktorého spoluvládcom bol on sám. Po Nebúkadnecarovi nasledujú štyria kráľi; Bělšaccar chápe, že je to hranica, že ďalej ísť nemožno. Božie posolstvo, jeho výklad a básnická reč zasahujú nielen myseľ, ale celého človeka. Komunikácia už nemôže byť účinnejšia.

Posledná noc Babylona

Záver príbehu je drsný, ale bohatý na udalosti. O niekoľko hodín dostáva dej rýchly spád. Dokonca aj Bělšaccar zrýchľuje rytmus. Text hovorí, že hneď reaguje (v. 29). Je pravda, že nemá na výber. Horlivosť, s akou povyšuje Daniela, nevyjadruje pocit vďačnosti alebo jeho čestnosť a vernosť sľubu. Ozbrojení nepriatelia sú už pred bránami. Bělšaccar chápe, že jeho kráľovstvo je ohrozené a že sa nedá vyhnúť koncu. Príbeh sa končí ironickou poznámkou. Bělšaccar, ktorý už všetko stratil, je ochotný podeliť sa o všetko, ba aj o svoju kráľovskú moc. Daniel je odiyatý do purpurového kráľovského rúcha a po Nabonidovi a Bělšaccarovi má vládnuť ako tretí v kráľovstve. Pokiaľ ide o zlatý náhrdelník, je to najvyššie vyznamenanie, kráľovská medaila, ktorá sa smie nosiť len v prítomnosti kráľa. Ak sa teraz zdá, že Daniel prijíma všetky počty, ktoré predtým odmietol, nie je to preto, že by zmenil názor, ale skôr preto, že v terajšej situácii už kráľovské dary nič neznamenajú. V nasledujúcich hodinách sa Danielovo proroctvo napĺňa. Babylon je obsadený a Bělšaccar zaniká v zmätku. Na tróne ho vystrieda nový kráľ

Dešifrovať tento text je možné, len ak sme ho už čítali aj so samohláskami, alebo keď nám ho predtým oznámil autor. Aj preto chaldejskí vedci neuspeli. Kľúč k rozlúšteniu má iba ten, kto tieto slová oznámil, ten, ktorého ruka ich písala. Ani samotné prečítanie slov však nemusí ešte dávať textu nejaký zmysel.

„*MENÉ, MENÉ, TEKÉL, ÚFARSÍN*“ – to sú výrazy z oblasti platidiel a váh. „*MENE*“ (po grécky mána) je hrivna s hmotnosťou 600 g, „*TEKEL*“ je šekel s hmotnosťou 10 g a „*UFARSIN*“ predstavuje pol hrivnu, ktorá váži 300 g. Toto posolstvo sa rozlieha ako krik trhového predavača, ktorý ponúka rôzne váhové množstvá tovaru. Z tohto pohľadu môže Bělšaccar pochopiť narážku na likvidáciu zásob, ktorá je znakom úpadku obchodu. Dejiny nás učia, že novo babylonskí králi spolu so svojimi vysokými administratívnymi funkcionármi vykonávali pravidelné obchodné transakcie. V Babylone sa bežne predávalo a kupovalo. Zvlášť Bělšaccar bol známy ako obchodník s vlneným šatstvom. V ušiach obchodníka Bělšaccara posolstvo vyjadrené platidami a váhovými jednotkami znelo v jazyku, ktorý mohol pochopiť. Malo mu len naznačiť, že sa ocitol na spodku rebríčka, a že je to koniec jeho obchodovania. Ak aj Bělšaccar nechápe, čo chcú povedať všetky tieto narážky, pretože nikto nie je taký hluchý ako ten, kto nechce počuť, musí pochopiť aspoň Danielov výklad. Židovský prorok totiž rozlúšti tajomstvo priamo vo vzťahu k Bělšaccarovi. Podľa klasickej biblickej metódy, ktorá skúma pôvod každého slova, Daniel vysvetľuje text.

„*MENÉ*“ pochádza zo slovného základu s významom „počítať, určiť“. Je to rovnaký hebrejský základ ako ten, ktorý je použitý v 1. kapitole na označenie potravín „určených“ kráľom (v. 5). Už sme spomenuli, že toto slovo sa v Biblii vyskytuje iba v súvislosti s Bohom Stvoriteľom, ktorý je zároveň Pánom dejín. Slovný základ výrazu mene sa používa aj na označenie mena babylonského boha osudu Meni (Iz 65,11.12). Toto slovo sa vyskytuje aj v arabčine ako manje a znamená „osudovosť“ alebo „osud“. Bělšaccar je teda priravnávaný k tovaru, ktorého hodnota dosiahla stanovenú hranicu. Pre neho to znamená koniec.

„*TEKÉL*“ pochádza zo slovného základu s významom „vážiť“ a patrí do obchodnej reči. Bělšaccar je „odvážený na váhe“ (v. 27) ako obyčajný tovar a jeho váha je „nedostatočná“ (doslovný preklad slova hasir). Posolstvo odhaľuje podvod a to si vyžaduje zásah spravodlivosti. Slová „vážiť“ a „váha“ sa však objavujú aj v právnickej reči. Takto si predstavovali Boží súd na starovekom Strednom východe: „*Lebo Hospodin je silný Boh vševědiaci a má skutky odvážené*“ (1 Sam 2,3). Pre Bělšaccara znamenala takáto reč súd a odsúdenie.

„*ÚFARSÍN*“ pochádza zo slovného základu s významom „rozkúskovať“, „polámať“, „rozdeliť“. Toto slovo sa v Biblii často nachádza v súvislosti s násilím. „Ich kosti lámu (prs) (Mich 3,3). Dravý vták, morský orol, sa povie po hebrejsky „peres“ (5 Moj 14,12), pretože trhá svoju korisť na kusy (prs). Bělšaccar je tu priravnávaný k tovaru, ktorý sa stáva korisťou cudzinca a je roztrhaný na kusy. Tento osud naznačuje už tvar množného čísla – úfarsín. Je to jediné slovo nápisu v množnom čísle, ktoré zároveň naznačuje viacerých nástupcov, Médov a Peržanov. V slove prs vidieť prostredníctvom slovnej hračky narážku na Peržanov. Pre

Ide tu o tajomstvo, ktoré sa vymyká moci ľudskej mágie. Bělšaccar sa však desí aj preto, že tento spôsob hľadania vysvetlenia pozná. Spomína si na skúsenosť, keď Nebúkadnecar márne zvolával a hľadal radu u svojich astrológov. Jediný Daniel, služobník izraelského Boha, bol vtedy schopný rozlúštiť túto záhadu. Bělšaccar si zmätene uvedomuje, že sa práve ocitol v tej istej situácii ako jeho starý otec. Boh Izraelcov sa znova prejavuje. Bělšaccar má veľký strach.

Kráľovná karhá

Teraz vstupuje do deja kráľovná. V krajinách starovekého Stredného východu bola dvorná etiketa, týkajúca sa prístupu na kráľov dvor, veľmi prísna. Nikto sa nesmel odvážiť prísť pred kráľa bez jeho predchádzajúceho oficiálneho pozvania. Kráľovná, o ktorej sa tu hovorí, zrejme nie je Bělšaccarovou manželkou, pretože sa zdá, že dobre pozná kráľovský dvor z čias Nebúkadnecara. Pravdepodobne to nebola ani Bělšaccarova matka, manželka Nabonida, pretože ten býval ďaleko od Babylona v Temane. Pokiaľ ide o Nabonidovu matku, tá zomrela už v deviatom roku jeho kraľovania v roku 547 pred Kr. S najväčšou pravdepodobnosťou to bola Nebúkadnecarova manželka, staršia kráľovná, ktorú Herodotos stotožňuje so známou Nitokris. Táto žena, ktorá pripomínala spomienku na svojho zosnulého manžela, bola na kráľovskom dvore vážená. Mala takú úctu, že si mohla dovoliť voľný prístup ku kráľovi. Keď ju Bělšaccar zbadal, musel sa rozpomenúť na toho, na koho chcel zabudnúť. Staršia kráľovná zasahuje práve toto jeho citlivé miesto. Pripomína mu príbuzenský vzťah medzi ním a Nebúkadnecarom: „...za čias tvojho otca objavila... Tvoj otec Nebúkadnecar“ (v. 11). Akoby uhádla Bělšaccarov problém. Staršia kráľovná sa teda vracia do minulosti, a tým naráža aj na Nebúkadnecarovu náboženskú skúsenosť. To znepokojuje a desí Bělšaccara najviac. Daniel a jeho Boh majú dôležité miesto v jej narážke na minulosť: „...v ktorom prebýva duch svätých bohov“ (v. 11). Zvláštne je to, že kráľovná rozumie udalostiam lepšie ako kráľ so všetkými mudrcmi dohromady. Ona sa z predchádzajúcich udalostí poučila.

Bělšaccar a Bělšaccar

Bělšaccar na základe svedectva kráľovnej už nemá na výber. Je prinútený zavolať Daniela. Mohol to urobiť už skôr. Daniel predsa patrí ku kráľovským mudrcom a teší sa výnimočnej povesti medzi hvezdármi krajiny. Bělšaccar nemohol na neho len tak zabudnúť, tým skôr, že má takmer rovnaké meno ako on. Kráľovná mu to jemne pripomína (v. 12). Jeho vysoký vek – má teraz osemdesiatpäť rokov – však nie je dôvod na to, aby ho nezavolali. Naopak, keď ide o múdrosť, vysoký vek je prednosťou.

Zdá sa, že príčina, pre ktorú Daniela alias Bělšaccara kráľ napriek jeho popularite nepredvolal je v tom, že sa mu chcel za každú cenu vyhnúť. Bělšaccar sa bál stretnutia s Bělšaccarom. Je zaujímavé, že kráľ ho nevolá jeho babylonským menom. Keď sa v knihe Daniel babylonský panovník alebo hodnostár obracia na Židov, vždy ich oslovuje ich babylonskými menami. Toto je jediná výnimka, kedy

ho kráľ oslovuje židovským menom (v. 13) a nie babylonským. „*Ty si ten Daniel, jeden z judských zajatcov, ktorého kráľ, môj otec, priviedol z Judska?*“ (v. 13). Bělšaccar sa tvári, že nepozná svojho menovca.

Ak sa však zdá, že Bělšaccar zabudol na Daniela a náboženskú skúsenosť svojho starého otca, na druhej strane nezabúda Danielovi pripomenúť, odkiaľ prichádza: „*...jeden z judských zajatcov, ktorého kráľ, môj otec, priviedol z Judska*“ (v. 13). Je zaujímavé, že v tomto prípade si na Nebúkadnecara spomína. Jeho reč pripomína úvod knihy Daniel (1,2). Týmto chce Bělšaccar naznačiť nadradenosť babylonských bohov nad izraelským Bohom. Hra na zabúdanie a rozpamätávanie výstižne vykresľuje stav Bělšaccarovej duše, ktorý si spomína len na to, na čo chce a na to, čo môže poslúžiť jeho pýche. Snaží sa ostať pánom situácie, aj keď je prinútený, aby sa obrátil na toho, kým opovrhuje. Chce si kúpiť Daniela. Zlatý náhrdelník a vysoké postavenie v kráľovstve je cena, ktorú je kráľ ochotný zaplatiť. Nielenže sa takto stavia na miesto Boha – on a jeho peniaze majú určiť odpoveď zhora – ale ešte si ho aj privlastňuje. Bělšaccar si predstavuje, že keď si kúpi Daniela, bude ho môcť lepšie ovládať a využívať. Je to tiež spôsob, či už vedomý alebo nie, ako odvrátiť hrozbu prichádzajúceho súdu, ktorého sa obáva, spôsob ako upokojiť Boha, ktorého práve urazil a mať z toho ešte aj výhody.

Prorokovo pokarhanie

Danielova odpoveď je strohá. Tón jeho reči je prekvapujúci, pretože doteraz rozprával vždy taktne a úctivo (1,8.9; 2,14; 4,16). Rozhodne odmieta kráľovu ponuku. „*Tvoje dary nech sú len tebe a svoje odmeny daj inému*“ (v. 17). Daniel prehliadol kráľove zámery. Chce zostať slobodný kvôli sebe, ale predovšetkým pre výklad, ktorý má podať. Danielov hnev nepodnietil iba tento posledný incident. V Bělšaccarovom prípade ide o vážnejší hriech než je úplatkárstvo. Daniel vie, že Bělšaccar vie: „*A ty, jeho syn Bělšaccar, si si nepokoril srdce, hoci si všetko toto vedel,*“ (v. 22). Teraz chápeme, prečo chcel Bělšaccar zabudnúť na minulosť, a prečo tak horlil proti izraelskému Bohu. V hĺbke duše pozná pravdu, ale pretože ho táto pravda znepokojuje a núti ho konať, radšej na ňu zabúda. Bělšaccarovo dobrovoľné a plánovité zabúdanie i jeho útoky proti izraelskému Bohu len prezrádzajú, že v tomto Boha verí. Táto osobná skúsenosť s Bohom ho vážne znepokojuje. „*Ale si sa pozdvihol proti Pánovi nebies*“ (v. 23). Človek sa nepostaví proti niekomu, v koho neverí. Jeho osobný vzťah s Bohom ešte zrejmejšie dokazujú posledné slová Danielovho prejavu: „*... a Boha, v ktorého ruke je tvoj dych, a ktorého sú i všetky tvoje cesty, si neoslavoval*“ (v. 23). Výrazy „*ruka*“ a „*dych*“ sú jasnou narážkou na Božie stvoriteľské dielo. On utvoril človeka svojimi rukami (Ž 119,73; Iz 41,20) a vdýchol doňho dych života (1 Moj 2,7). Táto spojitosť je príznačná pre biblické vyjadrovanie o stvorení: „*Ktoré zo všetkého toho by nevedelo, že to učinila ruka Hospodinova?! V ktorého ruke je duša každého toho, čo je živé, ako i duch každého tela človeka!*“ (Jób 12,9.10). Nepochopiteľné je to, že Bělšaccar, ktorý vedel (v. 22), nahrádza Boha Stvoriteľa modlami z kovu a kameňa, ktoré nevedia nič (v. 23). Ak odmieta Boha Stvoriteľa, dostáva sa

prirodzene k uctievaniu modly. Modla je totiž len výtvar jeho vlastných rúk a odraz jeho vlastného myslenia. Ak človek odmieta veriť v Boha Stvoriteľa, stáva sa on sám, jeho blahobyť, radosti a dielo, predmetom jeho uctievania. V tejto diagnóze môžeme veľmi ľahko rozoznať našu modlársku civilizáciu. Človek nahradil Boha peniazmi, rozkošami, televíziou, skrátka tým, čo ho obklopuje. Tým, že moderný človek zavrhol Boha Stvoriteľa, stal sa takým istým modlárom ako niekdajší pohania. Tak ako Bělšaccar si myslí, že náboženstvo starého otca už vyšlo z módy. Ideálom je silná povaha, ktorá šliape po posvätnom a vysmieva sa naivným, ktorí ešte veria tomuto náboženstvu. V skutočnosti ide o modlárstvo podobné Bělšaccarovmu, ktoré obdivuje svoje vlastné dielo. Toto správanie popudzuje Daniela, a preto je jeho prejav dlhší ako ostatné. Namiesto toho, aby hneď vysvetlil nápis, plný hnevu a výčitiek karhá kráľa. Prorok takto prevýšil ostatných hviezdárov. Kráľovo povýšenie mu leží na srdci viac, ako odhalenie tajomstva.

Prečo tretí?

Prečo Bělšaccar sľúbil tretie miesto v ríši? Bělšaccarov otec bol Nabonid. Táto kapitola niekoľkokrát hovorí, že otcom Bělšaccara bol Nebúkadnecar. Hebrejčina ani chaldejčina nemajú výraz pre „starého otca“. Nabopolazar bol otcom Nebúkadnecara a ten mal syna, ktorého meno bolo Evil Merodach (Amel Marduk). Po otcovej smrti panoval krátko, asi dva roky. Nebúkadnecar mal okrem Evil Merodacha ešte ďalšie deti. Nabonid si vzal Nebúkadnecarovu dcéru a mali syna Bělšaccara. Tak bol Bělšaccar skutočne vnukom Nebúkadnecara. Biblické slovo otec, ktoré je tu použité, znamená „predok“. Bělšaccar si teda dal zavolať múdrych mužov a sľúbil, že ten, kto objasní nápis, „*bude vládnuť tretí v kráľovstve*“. Nabonid bol kráľ, Bělšaccar bol jeho syn, otec so synom kraľovali spoločne. Nabonid sa však viac zaujímal o prírodné vedy, než o spravovanie ríše. Venoval sa štúdiu motýľov, zaujímal sa o stromy. Preto nechal Bělšaccara vládnuť a sám sa odobral dole po rieke Eufrat, do letného sídla, aby sa nemusel starať o správu ríše. Nabonid bol vládcom, Bělšaccar spoluvládcom (druhý v kráľovstve) a preto mohol sľúbiť len tretie miesto. Prvé dve boli obsadené.

Piata kapitola znovu ukazuje, že astrológovia a okultné smery zlyhali v dobe Daniela a sklamú aj dnes. Je to honba za preludom, ktorý sa stratí. Jediný spôsob, ako môžeme skutočne pochopiť, čo sa v budúcnosti stane, je štúdium Božích prorociet.

Posledné posolstvo Babylona

Nápis na stene je nerozlúštiteľný, a to ešte znásobuje Bělšaccarov strach. On vie, že pôvodcom nápisu je Boh, Sudca, a preto sa o to viac obáva jeho pochopenia. Prvý problém pri odhaľovaní tajomstva nápisu bol v tom, že aramejský text neobsahoval samohlásky, podobne ako to bolo aj v iných starodávnych nápisoch. Ak chcel niekto prečítať takýto text, musel najprv poznať jeho zmysel. Súvislosť medzi „čítaním“ a „pochopením“ je v texte naznačená dvakrát (v. 8.17). Pridajme k tomu ešte to, že slová zvyčajne neboli oddelené.